Bovenregionale visie Jeugdhulp Plus
Noord-Nederland 2030

JEUGDHULP MET EEN PLUS

versie: 22 september 2021

Inleiding en leeswijzer

Hierbij presenteren wij de bovenregionale visie Jeugdhulp Plus. Deze visie is een gezamenlijke productie van de twee noordelijke jeugdhulpaanbieders Elker Jeugdhulp en Onderwijs (hierna Elker), Jeugdhulp Friesland (hierna JHF) en de jeugdhulpregio's Drenthe, Friesland en Groningen.

Om te komen tot deze bovenregionale visie is in december 2020 in het bestuurlijk overleg 3 Noord, de bestuurlijke opdracht gegeven om gezamenlijk (Jeugdhulpregio's Drenthe, Friesland, Groningen, centrumgemeenten Groningen en Leeuwarden en jeugdhulpaanbieders Stichting Elker en Jeugdhulp Friesland) te komen tot een bovenregionale visie Jeugdhulp Plus. Dit visiedocument biedt inzicht in waar deze partijen gezamenlijk naar toe werken, waarbij de vraag hoe de Jeugdhulp Plus er in 2030 uitziet centraal staat.

Dit visiedocument beschrijft allereerst de aanleiding voor deze visie en de doelgroep die nu gebruik maakt van de Jeugdhulp Plus voorzieningen. We staan vervolgens stil bij de noodzakelijke samenwerking in het noorden en we beschrijven onze visie op waar we in 2030 willen zijn. Ook is er aandacht voor de verbinding met andere ontwikkelingen in het noorden. Daarna staan we stil bij een passende financieringsvorm en het lerende zorglandschap. Tot slot worden de contouren geschetst van de uitwerkingsvraagstukken die volgen uit deze visie.

Deze visie wordt door de gemeenten Groningen en Leeuwarden, als zijnde coördinerende gemeenten voor de SPUK-middelen, voor 1 oktober 2021 naar het Ministerie van VWS gezonden. Het opstellen van een bovenregionale visie Jeugdhulp Plus is namelijk een van de voorwaarden gekoppeld aan de SPUK-middelen. Vervolgens dient deze visie een plaats te krijgen in de regiovisie zoals beschreven in de Norm voor Opdrachtgeverschap.

De bovenregionale visie op de Jeugdhulp Plus in 2030 wordt visueel samengevat in het schema 'Visie JH+ 3Noord 2030' in de bijlage.

1. Waarom een Bovenregionale visie Jeugdhulp Plus

Aanleiding voor het schrijven van deze visie is met name gelegen in de noodzaak om de hulp aan de meest kwetsbare jongeren[1] op een andere manier te organiseren. Hierbij is ons streven om in het Noorden geen jongeren meer gesloten te plaatsen. We sluiten aan bij de beweging naar nul. Voortschrijdend inzicht heeft ons geleerd dat de wijze waarop de Jeugdhulp Plus nu georganiseerd is onvoldoende aansluit bij de behoefte en de vraag van de jongeren en hun gezinssysteem. Ook de verwachte toekomstige daling in aantallen en de verdere afschaling in capaciteit tezamen, maakt dat een gezamenlijke bovenregionale visie wenselijk is. Tot slot is het opstellen van een bovenregionale visie Jeugdhulp Plus een vereiste die voortvloeit uit de Specifieke Uitkering Vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp[2] (SPUK-middelen). De nadere uitwerking van de bovenregionale visie moet onder andere leiden tot een strategisch vastgoedplan.

2. Beeld van de doelgroep Jeugdhulp Plus

Voordat we inzicht geven in waar we in 2030 willen staan, geven we eerst een beeld van de doelgroep die nu gebruik maakt van de Jeugdhulp Plus. Deze doelgroep is te beschrijven[3] als;

- Jongeren met een meervoudige, complexe hulpbehoefte, waarbij niet één van de problematieken bovenliggend is, maar sprake is van een combinatie van problemen;
- Waar in meer of mindere mate gebrek is aan beschermende factoren, zoals: gehechtheid (onvoorwaardelijke steun), veiligheid en perspectief;
- De combinatie van factoren zorgt voor ernstige ontregeling inclusief veiligheidsrisico`s bij de jongere zelf en/of de omgeving.

Bij de doelgroep is de balans tussen de opvoedingstaken en ontwikkelingstaken zodanig fors en/of langdurig verstoord, dat zij in hun ontwikkeling ernstig worden bedreigd. Het zijn jongeren waarbij het niet gelukt is om eerder passende hulp te bieden waardoor plaatsing in een Jeugdhulp Plus instelling noodzakelijk werd. We willen het plaatsen van jongeren in een Jeugdhulp Plus instelling terugdringen, het liefst naar nul, maar zien ook dat op de weg daarnaartoe, het inzetten van vrijheid beperkende maatregelen in sommige gevallen van toegevoegde waarde kan zijn.

Eind 2020 waren er bij JHF en Elker samen 48 Jeugdhulp Plus plekken beschikbaar. Ter vergelijking, bij de start van Jeugdhulp Plus in 2010 waren dit voor de noordelijke regio 144 plekken. In 2020 werden 131 kinderen uit de drie Noordelijke provincies opgenomen bij één van beide Jeugdhulp Plus aanbieders. Vrijwel alle jongeren die gebruik maken van deze voorziening zijn afkomstig uit de drie noordelijke provincies. De beide Jeugdhulp Plus aanbieders in het Noorden voorzien daarmee in een regionale behoefte.

We constateren dat niet alle jongeren die passen in bovenstaande beschrijving terecht komen in de Jeugdhulp Plus. Er is nog onvoldoende overkoepelend zicht op de inhoudelijke kaders en besluitvorming voor gesloten jeugdzorg en de factoren die bijdragen aan de inzet van gesloten jeugdzorg. Een deel lijkt terug te voeren op handelingsverlegenheid bij verwijzers, wachtlijsten bij jeugdhulpaanbieders, gebrek aan capaciteit, nog onvoldoende trajectmatig analyseren van hulp en aanbieden van hulp met perspectief en gebrek aan passend aanbod in de regio. Dezelfde handelingsverlegenheid komen we weer tegen bij de uitstroom van deze jongeren uit de Jeugdhulp Plus. Hierdoor verblijven jongeren soms onnodig lang in de Jeugdhulp Plus. Ook wordt geconstateerd dat jongeren in de regio Noord na het verblijf in Jeugdhulp Plus in vergelijking met andere regio's

[1] Kinderen is van 0-12 jaar en jongeren van 12 tot 18+.
[2] In oktober 2020 hebben de gemeenten Groningen en Leeuwarden, als coördinerende gemeenten, een Specifieke Uitkering Vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp toegekend gekregen. Aan die toekenning heeft het ministerie van VWS een aantal voorwaarden verbonden. Eén van die voorwaarden was dat de coördinerende gemeenten een voor gesloten jeugdhulp gedragen bovenregionale visie op de jeugdhulp plus aan zouden leveren.
[3] Aansluitend op het rapport *De best passende zorg voor kwetsbare jongeren*

relatief veel uitstromen naar open jeugdhulpvoorzieningen en nauwelijks terug naar huis[4]. Om terug naar huis te realiseren is een intensievere samenwerking tussen jeugdhulpaanbieders en het gezinssysteem noodzakelijk.

Bij de uitwerking van de visie moet aan deze vorm van oneigenlijk gebruik en ongelijkheid een eind worden gemaakt. Onze visie en transformatie dienen gericht te zijn op het terugdringen van onnodige plaatsingen in de Jeugdhulp Plus en Jeugdhulp Plus zo organiseren dat het aansluit bij de behoefte en vraag van de jongeren en hun gezinssysteem.

3. Samenwerken in Noord-Nederland

Zoals eerder aangegeven zijn de jongeren die in Noord-Nederland gebruik maken van Jeugdhulp Plus (voor 99%) afkomstig uít Noord-Nederland. Als we in de toekomst de jongeren uit Noord-Nederland in onze eigen regio passende jeugdhulp willen bieden, is samenwerking tussen alle ketenpartners noodzakelijk. Onder ketenpartners verstaan wij al die partijen die direct een rol spelen in het leven van de jongeren. Het kan hierbij gaan om jeugdhulpaanbieders, onderwijs en gecertificeerde instellingen, maar ook jongerenwerkers, jeugdagenten, vertrouwenspersonen en toegangsmedewerkers.

Het voorzieningenniveau in Noord-Nederland voor (hoog) specialistische jeugdhulp, bevindt zich op een kruispunt. De keuzes die we nu maken, bepalen of we onze zelfvoorzienendheid kunnen behouden en daardoor de jeugdigen (relatief) thuisnabij te kunnen plaatsen. We ontwikkelen een passend alternatief voor de huidige doelgroep of de schaal wordt zo klein dat we in het noorden geen jeugdhulp Plus meer kunnen bieden.

Ter illustratie van de huidige knelpunten ten aanzien van de in- en uitstroom Jeugdhulp Plus en de gevolgen daarvan in het noordelijke zorglandschap een aantal voorbeelden: het aanbod voor jongeren met LVB-problematiek die een woonvoorziening nodig hebben, is ernstig verkleind in het noorden. Dit komt mede doordat meerdere gemeenten geen overeenstemming bereiken over de financiering voor individuele jongeren met LVB en meervoudig complexe problematiek. Als dit vaker voorkomt dan betekent dit dat de voorziening dicht gaat.

Het aantal bedden voor Jeugdhulp Plus in de regio neemt snel af. Dit is een direct gevolg van beter behandelen (ambulant en het verstevigen van de open woonsettingen) aan de voorkant en het gerichter sturen aan de achterkant. Het tempo in om- en afbouw van Jeugdhulp Plus in het kader van de brede transformatie vraagt wel regie van gemeenten en aanbieders. Telkens weer moet worden nagegaan of het portfolio in Noord-Nederland toereikend is. Er moeten geen jongeren tussen wal en schip vallen.

Ons huidige aanbod voor GGZ-behandeling (met verblijf) ontwikkelt niet in het tempo door, die passend is bij de gewenste afbouw van Jeugdhulp Plus. Omdat de drie noordelijke Jeugdhulp Plus regio's onvoldoende in gezamenlijkheid sturen, een duidelijke opdracht geven en onvoldoende lange termijnperspectief bieden, zien jeugdhulpaanbieders onvoldoende kansen en missen ze de financiële basis die nodig is om door te kunnen ontwikkelen. Dit kan ertoe leiden dat een aanbieder stopt met het bieden van een behandeling waardoor het zorglandschap niet langer dekkend is. Gezien het feit dat we alle partners in de keten nodig hebben om het jeugdhulpaanbod dekkend te houden is dit een zeer onwenselijke ontwikkeling.

De couleur locale is voor deze (hoog) specialistische vorm van zorg niet dusdanig dat een Friese, Drentse of Groningse visie het benodigde ondersteuningsaanbod anders gaat maken. Gezamenlijke sturing van de drie regio's en samenwerking van de aanbieders is dus noodzakelijk. Gebrek aan gezamenlijke sturing maakt het onnodig kwetsbaar en complex. De af- en ombouw van Jeugdhulp

[4] Bron: factsheet JeugdzorgPlus eerste helft 2019 (https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2019/10/2019-1-Factsheet-plaatsings-en-uitstroomgegevens-JZ-2.pdf

Plus dient dan ook een plek te krijgen in de regiovisie die iedere jeugdhulpregio dient op te stellen in het kader van de Norm voor Opdrachtgeverschap.

Let wel, met enkel regie vanuit de regio's gaan we in het noorden het verschil niet maken. De huidige jeugdhulpaanbieders zijn mede verantwoordelijk voor de staat waarin het zorglandschap zich nu bevindt. Er dient bij alle partijen veranderbereidheid te zijn om een samenhangend zorglandschap te behouden en te verkrijgen. Alleen als partijen echt samenwerken en de bereidheid hebben om bij te dragen aan de oplossing waarbij het algemeen belang boven het eigen organisatie belang prevaleert, kan er een transformatie ontstaan.

4. Bovenregionale visie Jeugdhulp Plus in 2030

In 2030 plaatsen we in Noord-Nederland geen jongeren meer gesloten. Er is in 2030 in Noord-Nederland geen instelling gesloten jeugdhulp meer in de huidige vorm. In 2030 zijn de klinische voorzieningen voor gesloten plaatsingen van Jeugdhulp Friesland en Elker omgevormd naar kleinschalige voorzieningen voor de Jeugdhulp Plus doelgroep, waarbij we nog niet weten hoe deze doelgroep er dan uit ziet. Altijd blijven we zo dicht bij 'het gewone leven' als mogelijk is: open jeugdhulp of Jeugdhulp Plus voegen we daar waar nodig toe en/of we maken gebruik van beschikbare aanwezige expertise.

Ook deze jongeren vragen een 'zo gewoon mogelijk leven'

We willen in Noord-Nederland dat kinderen een veilige en stabiele plek hebben om zich te ontwikkelen. Dat is bij voorkeur thuis bij hun ouders, omringd door vertrouwde mensen op een stabiele woonplek en met een school in de buurt. Als de situatie (even of langere tijd) ertoe leidt dat thuis wonen niet mogelijk is, dan organiseren we een alternatief dat 'zo thuis mogelijk' is, op een veilige en stabiele plek die perspectief biedt op een 'zo gewoon mogelijk leven'. Daar mogen ze altijd zijn (èn gaan èn terugkomen) en mogen ze ook blijven, indien wenselijk, nadat ze 18 jaar zijn geworden. Naast het gewone leven is voor deze doelgroep professionele kwalitatieve hulp onmiskenbaar noodzakelijk. Beiden moeten in balans zijn en blijven. We hebben professionele en kwalitatieve hulp nodig om 'gezondere' aspecten in het leven van de jongeren te bevorderen.

Jeugdhulp Plus is op zichzelf geen doelgroep: het gaat om jongeren met zeer complexe problematiek die hierbij specifieke (jeugd)hulp nodig hebben daar waar onveiligheid een rol speelt. De huidige vorm van het kunnen inzetten van en werken met vrijheidsbeperkende maatregelen is benoemd als de "plus".

Een zorgvuldige verklarende analyse maakt helder wat 'het gewone leven' voor de desbetreffende jongere is en wat dit op termijn voor zijn/haar perspectief betekent. Kinderen en gezinnen ontwikkelen zich altijd. Perspectief in dit kader is dus ook onderhevig aan verandering en behoeft bijstelling.

Als het bestaande aanbod niet voorziet in een passende oplossing, passen we maatwerk toe (zowel voor wonen als behandeling als ook onderwijs). Daarbij staat de vraag HOE dit georganiseerd wordt centraal, niet OF het georganiseerd wordt. Een doorlopend onderwijstraject (voor, tijdens en na gesloten verblijf) wordt geboden door scholen, bij voorkeur de school van herkomst, die dichtbij zijn; de meest aangewezen school biedt altijd een oplossing in het onderwijsvraagstuk.[5] Dit vraagt onder andere om een nieuwe manier van organiseren en van andere competenties van leerkrachten.

[5] https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/handreiking-bij-realiseren-doorlopend-en-ge-integreerd-dag-programma/

Regie op het bieden van perspectief

Naast een vaste vertrouwenspersoon in het netwerksysteem van de jongere, is aandacht nodig voor een goede invulling van de regie op het traject van de jongere gericht op het perspectief van de jongere. Het beantwoorden van vragen als, wie ben ik, waar hoor ik bij en hoe ga ik bijdragen aan de maatschappij zijn zeer wezenlijk voor de jongere. Het is van groot belang te blijven focussen op de behoefte van de jongere en (gezinshuis-, pleeg) ouders: hoe ontwikkelt de jongere zich, wat is het gestelde perspectief en hoe kunnen (gezinshuis-, pleeg) ouders hierin ondersteunen of ondersteund worden. Het perspectief reikt verder dan het bereiken van de achttienjarige leeftijd. Er is oog voor het gehele systeem rondom de jongere en er wordt systemisch gewerkt. Het perspectief wordt tijdig vooraf bepaald. De regisseur kijkt en toetst of de jongere baat heeft bij het (maatwerk-)aanbod en stuurt zo nodig bij. Belangrijke criteria hierbij zijn 'integraliteit' en 'tempo'.

Rol ouders en netwerk

De eerste verantwoordelijk voor het opvoeden van een jeugdige ligt bij ouders. Vervolgens is het aan zorgaanbieders en gemeenten om ouders te ondersteunen bij deze taak. Ouders blijven áltijd een rol spelen in het leven van jongere. Deze rol wordt erkend en ondersteund. Daarnaast hebben wij oog voor het belang en de rol die vertrouwenspersonen in het leven van de jongere kunnen spelen.

Hoe ziet de hulpverlening er in 2030 uit?

In 2030 zien we de volgende situatie voor ons. Wanneer er sprake is van een behandelsetting waar kortdurend behandeling wordt geboden dan vindt dit plaats in een warme, huiselijke en prettige omgeving. Indien terugkeer naar huis (nog) geen optie is, wordt in de nabijheid van het netwerk een woonvoorziening georganiseerd, die passend is of gemaakt wordt. In het noorden zijn er duurzame woonplekken bij diverse jeugdhulpaanbieders. Deze woonvoorziening is per definitie kleinschalig, net als de Jeugdhulp Plus voorzieningen. We blijven oog houden voor de kwaliteit van de hulpverlening. Kleinschaligheid mag namelijk niet leiden tot verbrokkeling van kennis en kunde, gebrek aan personeel en onveilige situaties. We verplaatsen geen jongeren meer van aanbieder naar aanbieder, voegen behandeling toe aan de huidige woonsituatie, creëren snellere routes voor maatwerk en willen oplossingen voor het risico op onveiligheid voor de jongere of zijn omgeving misschien in de vorm van vrijheidsbeperkende maatregelen in de 'openheid'.

Wat vragen we van de jeugdhulpketen in het noorden?

Alle jeugdhulpaanbieders in het noorden hebben een ketenverantwoordelijkheid om deze visie daadwerkelijk te implementeren. De jeugdhulpaanbieders zien kansen op de langere termijn in het benutten en uitbreiden van de huidige zorgvormen zoals bijv. gezinshuizen met (ambulante) behandeling en orthopedagogisch leef- en behandelklimaat. Waar mogelijk wordt bestaand aanbod ingezet voor deze doelgroep en waar nodig wordt maatwerk geleverd/ nieuw aanbod ontwikkeld. Beide Jeugdhulp Plus-aanbieders staan achter de visie om de huidige 'gesloten behandelgroepen' op te heffen. Beide Jeugdhulp Plus aanbieders kunnen dit niet zonder de inspanning van de totale jeugdhulpketen, dus samen met alle andere jeugdhulpaanbieders, gemeenten, gecertifieerde instellingen, huisartsen en onderwijs.

Er bestaan concrete ideeën (deels al operationeel) over nieuwe dienstverlening en zorgvormen. Uitgangspunt hierbij is onder andere dat er systemisch gewerkt wordt (waarbij biologische ouders/ familie nadrukkelijk en vanzelfsprekend betrokken is). In alle gevallen is het aanbod tijdelijk tot de veilige en stabiele basis is hersteld of een nieuwe veilige en stabiele basis is bereikt. Soms is het nodig extra inzet te plegen om van de ene naar de andere situatie te komen.

In deze regiovisie spreken we geen voorkeur uit voor één of twee jeugdhulp Plus aanbieders. We wensen een sluitend zorgaanbod in het noorden en aanbieders die samenwerken met een gezamenlijke visie op verandering en daarbij verantwoordelijkheid nemen. Beide aanbieders hebben een belangrijke functie in het jeugdhulplandschap. Daarbij moet duidelijk zijn dat de inhoud en de

vraag van de jongere leidend is, maar dat er ook oog is voor de bedrijfsvoering. Kiezen voor kleinschaligheid heeft consequenties. Omdat de Jeugdhulp Plus expertise bij beide organisaties onderdeel is van een grote organisatie is het financieel houdbaar te maken, mits we kiezen voor een daarbij passende financieringsvorm. Daarbij moeten de jeugdhulpplus aanbieders samenwerken. Wel waken we ervoor dat we het aanbod niet verder versnipperen, omdat dit ten koste gaat van de kwaliteit van de dienstverlening. Gezamenlijke doelstelling is dat er een passend aanbod is voor de vraag in het zorglandschap, door wie dit aanbod wordt geleverd is van ondergeschikt belang, mits het geleverd wordt door een aanbieder met de vereiste expertise.

Het implementeren van deze visie vraagt om een cultuurverandering. Jeugdhulp Plus wordt nu gezien als een laatste optie of redmiddel, omdat al het voorafgaande niet gewerkt heeft. Het vraagt moed en durf om dit te veranderen. Aanbieders met een woon- en/of behandelfunctie in het noorden moeten hierbij samen werken. Dit houdt in dat er gezamenlijk maatwerk geleverd moet en kan worden en dat specialistische hulp altijd beschikbaar is. Juist op die momenten waarbij het organisatorisch (vanuit een bedrijfskundig oogpunt) niet goed uitkomt. Er dient bijvoorbeeld ondersteuning te zijn tussen 6 uur en 11 uur ’s avonds, waardoor (pleeg-, gezinshuis-) ouders ontlast worden en de zorg langer vol kunnen houden. Dit vraagt om extra inzet en middelen. Ook het samen dragen en verdragen van risico’s en elkaar daarin ondersteunen dient aan de orde te komen in samenwerkingsafspraken.

5. Verbinding en samenhang andere ontwikkelingen

De doorontwikkeling van de Jeugdhulp Plus is niet de enige ontwikkeling die op dit moment gaande is. Andere ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld de ontwikkeling van kleinschalige voorzieningen LVB en het Jeugd Expertise Netwerk Noord Nederland (JENN). Wij zijn ons ervan bewust dat al deze ontwikkelingen niet los van elkaar staan en samen moeten leiden tot een jeugdhulplandschap waarin de hulp aan jongeren tijdig, efficiënt, integraal en dichtbij huis wordt geboden. De drie jeugdregio’s dienen gezamenlijk regie te voeren op deze ontwikkelingen.

6. Financiën en consequenties vastgoed

Elker en JHF zijn zoekende naar een toekomstbestendige exploitatie binnen de Jeugdhulp Plus. Tegelijkertijd is dit een contradictie omdat er de afgelopen jaren al een forse afbouw heeft plaatsgevonden en de keten steeds meer aanstuurt op zo min mogelijk gesloten residentiele zorg aan jongeren. Dit houdt in dat in de komende jaren (3-5 jaar) het aantal Jeugdhulp Plus-plekken nog verder afgebouwd gaat worden in Noord-Nederland. De doelgroep die nu gebruik maakt van een verblijf in de Jeugdhulp Plus zal (voor een deel) blijven bestaan, waarbij we niet uitsluiten dat de doelgroep aan verandering onderhevig is. De doorontwikkeling van de Jeugdhulp Plus vraagt de nodige tijd en het is noodzakelijk dat gelijktijdig met de af- en ombouw van de huidige voorzieningen de kleinschalige voorzieningen worden gerealiseerd en we de ambulantisering van jeugdhulp intensiveren.

Vastgoed

De ontwikkeling van het vastgoed moet dienend zijn aan het gewenste ondersteuningsaanbod in Noord-Nederland; zij dient dekkend te zijn qua problematiek en locaties. Dat betekent concreet dat er voldoende plekken moeten zijn om aan de vraag te voldoen (en ook niet meer dan dat). Bovenal moet het aantal plaatsen flexibel zijn om te kunnen anticiperen op het bewegen met het veranderende zorglandschap.

De vastgoed component vormt samen met de personele formatie de grootste kostenpost van de Jeugdhulp Plus. Hoe minder bedden er zijn hoe minder vast de kostendekking is. Dit heeft een sterke invloed op de kostprijs van de Jeugdhulp Plus.

Personeel

De personele formatie zal opgebouwd moeten worden in lijn met een standaard flexibele schil waar tijdig bij afnemende bezetting afgeschaald kan worden, maar waarbij bij een toenemende bezetting tijdig opgeschaald kan worden. Dit vraagt om een minimale bezetting waarbij indien nodig opgeschaald kan worden. In de huidige vorm wordt met een vaste (minimale) basis en een flexibele schil gewerkt om waar nodig in te kunnen zetten. Dit is al de huidige werkwijze, maar kent zijn grenzen. Een andere bekostigingsvorm is wenselijk zodat je een goede basis kunt behouden.

Inhoudelijk gezien is op- en afschalen niet eenvoudig omdat personeel goed geschoold en vaardig moet blijven. De nieuwe manier van werken vraagt daarnaast ook om andere competenties. Om te voorkomen dat de kwaliteit van het personeel afneemt zal er blijvend geïnvesteerd moeten worden. Het binden en boeien van medewerkers wordt steeds belangrijker. Zeker omdat er schaarste is aan goed opgeleid personeel.

Financieringsvorm

Bestuurlijk dient er de bereidheid te zijn om te kiezen voor een financieringsvorm waarbinnen de organisatie de ruimte te krijgt om af en om te bouwen, waarbij dus niet afgerekend wordt op het bezette bed, maar op de beschikbaarheid van de voorziening/behandeling van de doelgroep. Het bieden van toekomstperspectief met een duidelijke opdracht aan de aanbieders is cruciaal.

Bekostigingsvormen mogen niet langer in de weg staan aan het door ontwikkelen van het voorzieningenniveau. Niet bij de overgang naar een andere verblijfsvorm met een andere financieringsgrondslag en ook niet bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd.

De SPUK-gelden bieden incidenteel een mogelijkheid om de huidige voorzieningen beter passend te maken binnen onze gezamenlijke visie, dit wordt verder uitgewerkt in het strategisch vastgoedplan.

7. Lerend landschap en voortschrijdend inzicht

Onze visie geeft ons een ijkpunt voor de richting waar we naartoe willen. We leren elke dag hoe we betere jeugdhulp kunnen bieden aan onze jongeren. Dit betekent dat we onze jeugdhulp (door)ontwikkelen en dat het een lerend stelsel is. We weten nog niet wat we kunnen en weten in 2030. Is er dan bijvoorbeeld nog onderscheid tussen open jeugdzorg en Jeugdhulp Plus? Het vraagt om bereidheid en commitment om samen te leren, de plannen tussentijd aan te passen en het samen borgen van het geleerde. Dit gaat niet vanzelf, we zullen elkaar hierop aan moeten blijven spreken.

We hebben in de toekomst een steeds beter antwoord op de vraag en behoefte van de jongere, waardoor geslotenheid in de toekomst steeds minder voor zal komen. De kennis en kunde van de huidige Jeugdhulp Plus aanbieders is daarbij noodzakelijk en moeten we borgen in het stelsel.

8. Contouren uitwerkingsvraagstukken ten behoeve van plan van aanpak

Een visie geeft richting, maar regelt in praktisch opzicht niets. In het secundaire proces (management en contractering) en primaire proces (de toegang tot en uitvoering van Jeugdhulp Plus) moeten we een aantal stappen zetten om vorm en inhoud te kunnen geven aan de volgende punten:

- Jongeren groeien zo thuis mogelijk op
- Is thuis opgroeien niet mogelijk dan is er een zo family-based mogelijk gezinsvervangende woonplek. Zo nodig wordt ondersteuning verleend om de duurzaamheid van deze woonplek te optimaliseren
- Nabijheid staat voorop. Ambulante jeugdhulp op de woonplek van de jongere is het uitgangspunt. Als dit niet mogelijk blijkt, wordt een tijdelijke behandelplek dichtbij gezocht met als doel de jongere zo snel mogelijk weer naar de woonplek terug te brengen
- De behandeling is gericht op het perspectief van de jongere, dat berust op een diagnostisch beeld en een goede analyse
- Mogelijkheden tot organiseren van onderwijs/dagbesteding in de nabijheid

- De doelgroep vraagt om de inzet van ‘matched care’ en maatwerk
- Kleinschaligheid[6] staat voorop, zowel op de woonplek als op behandelplekken (residentiële voorzieningen); onder kleinschaligheid verstaan we: bij voorkeur 4 (maximaal 6) jongeren met een beperkt aantal hulpverleners. Veiligheid van jongere en medewerkers staat hierbij voorop en vormt de ondergrens.

Uitgaande van deze punten benoemen we hierna een aantal onderwerpen die uitwerking behoeven om de visie te implementeren. Het betreft:

1. Inbedding in de regiovisie

Draag er als regio’s zorg voor dat deze visie, op de af- en ombouw van Jeugdhulp Plus, een plek krijgt in de regiovisie die iedere jeugdhulpregio dient op te stellen in het kader van de Norm voor Opdrachtgeverschap. Zorg daarbij voor een goede verbinding met het overige zorglandschap.

2. Passende financieringsvorm

De af- en ombouw van jeugdhulp Plus vraagt om een financieringsvorm die ruimte geeft aan deze beweging. De drie jeugdhulpregio’s dienen zorg te dragen voor financiering die daarbij past. Dit geldt niet alleen voor de huidige Jeugdhulp Plusvoorzieningen, maar ook voor andere cruciale zorg- en onderwijsvormen die noodzakelijk zijn voor de afbouw van Jeugdhulp Plus. Alleen op die manier kunnen we op de lange termijn een dekkend zorglandschap behouden/ creëren.

3. Dekkend zorglandschap

De bereidheid om samen (regio’s en aanbieders) verantwoordelijkheid te nemen voor het toekomstbestendig maken van het zorglandschap in Noord-Nederland. Dat betekent letterlijk verder kijken dan je eigen organisatiebelang, gemeente of provincie. Enkel als we samen optrekken, met als doel het organiseren van de best passende jeugdhulp voor onze jongeren, is dit te bereiken. Doen we dat niet, dan raken we gezamenlijk de regie kwijt en verliezen we een sluitend zorglandschap in het noorden.

Op dit moment is er een tekort aan passende kleinschalige voorzieningen voor jeugdigen met meervoudig complexe problematiek, zien we dat wachtlijsten bij jeugdhulpaanbieder zorgen voor een verlate (en soms onnodige) instroom en vertraagde uitstroom uit de Jeugdhulp Plus en is er onvoldoende overzicht over de beschikbare plekken. We dienen het noorden zorg te dragen voor een betere matching. Hierdoor vinden er minder verplaatsingen plaats en is het effect van de behandeling groter. We creëren een eenduidige kwalitatieve toeleiding tot specialistische jeugdhulp.

Handelingsverlegenheid en wachtlijsten bij jeugdhulpaanbieders kunnen ertoe leiden dat jongeren in de Jeugdhulp Plus belanden (instroom) en onnodig lang moeten verblijven (uitstroom). Er dient bereidheid te zijn om gezamenlijk afspraken te maken over de behandeling van jeugdigen met ketenpartners, die een systeemfunctie hebben in het noordelijke zorglandschap. Er is een overzichtelijk rijtje aan ketenpartners die een cruciale rol hebben in het bieden van verblijf en/of behandeling. De huidige jeugdhulpplus aanbieders hebben een belangrijke rol om kennis toe te voegen aan de keten en zien kansen om vanuit casuïstiek stroomopwaarts te leren.

4. Eenduidige toeleiding tot jeugdhulp

In het noorden kennen we veel mooie initiatieven voor een betere toeleiding tot jeugdhulp, denk bijvoorbeeld aan PRACHT, het Expertteam en JENN. Toch zien we in het zorglandschap nog steeds mismatches tussen vraag en aanbod. Het ontbreekt bij aanmeldingen nog vaak aan gedegen diagnostische informatie en/of een verklarende analyse en een beschrijving van het perspectief van de jongeren. Gezien de complexiteit van de doelgroep is het belangrijk om afspraken te maken om

[6] http://awrj.nl/wp-content/uploads/2020/12/Eindrapportage_kleine-groepen-bij-grote-problemen.pdf

de toeleiding tot zorg nog beter op elkaar af te stemmen. Daar hebben we een gezamenlijke zorgverantwoordelijkheid voor. Behoud het goede en verbeter daar waar nodig.

5. Proceseigenaarschap

Als iedereen verantwoordelijk is, is in de praktijk niemand verantwoordelijk en ontstaat vacante verantwoordelijkheid. Stel een proceseigenaar aan om bovenstaande punten ook feitelijk te organiseren. Het uitwerken van de visie vraagt om concrete acties, duidelijke procesafspraken, een tijdspad, duidelijkheid over mandaat en een proceseigenaar. We benadrukken allemaal dat Jeugdhulp Plus af- en ombouw een ketenverantwoordelijkheid is en mede daardoor een complexe opgave. Zonder proceseigenaar denken wij dat we niet de doelen behalen die we als gemeentes en zorgaanbieders willen halen. Zonder duidelijk eigenaarschap en nadere concretisering, is het onmogelijk voor de betrokkenen om de af- en ombouw van de Jeugdhulp Plus goed vorm kunnen geven.

6. Onderwerpen in het primaire proces

Er is een aantal onderwerpen in het primaire proces die aandacht behoeven en een plek moeten krijgen in een plan van aanpak. Dit zijn in ieder geval:

a. Gedegen diagnostische informatie en/of een verklarende analyse en beschrijving van perspectief bij aanmelding van jongeren;
b. Maatwerk realiseren samen met en in het onderwijs;
c. Afspraken maken over de regie op het traject van de jongere gericht op het perspectief van de jongere
d. Cultuurverandering in de keten, ambulante behandeling door ontwikkelen en kennis en expertise Jeugdhulp Plus in de keten inzetten;
e. Oplossingen voor vrijheidsbeperkende maatregelen los van een JZ plus gebouw;
f. Terugdringen separeren/vrijheidsbeperkende maatregelen[7]
g. Behoud van goed opgeleide medewerkers, die in veiligheid en onder gezonde omstandigheden hun werk kunnen doen;
h. Gebruik maken en inzetten vertrouwenspersonen en eigen netwerk jongeren;
i. Meer inzetten op een lerend landschap, bijvoorbeeld een betere afstemming met verwijzers (rechters) over spoedmachtigingen en het aanpakken van handelingsverlegenheid bij medewerkers en verwijzers.

7. Strategisch Vastgoedplan

De wijze waarop en waaraan de SPUK-gelden besteed worden, wordt uitgewerkt in het te ontwikkelen strategisch vastgoedplan. Dit plan is dienend aan de voorliggende visie.
Om te komen vanuit een visie naar een strategisch vastgoedplan dienen een aantal stappen genomen te worden.

1. Vaststellen van de huidige vraag naar huisvesting (“Wat hebben we nu nodig?”) en vaststellen van het huidige aanbod aan huisvesting (“Wat hebben we nu?”), en vaststellen van de mismatch tussen die twee;
2. Verkennen van trends en ontwikkelingen, een vertaling hiervan maken naar de toekomstige huisvestingsvraag (“Wat hebben we nodig in de toekomst?”);
3. Bepalen wat de mismatch is tussen de toekomstige vraag en huidig aanbod. (“Wat zijn de gevolgen van trends en ontwikkelingen?”);

[7] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/06/18/ik-laat-je-niet-alleen);
https://www.igj.nl/actueel/nieuws/2019/06/18/jeugdzorgplus-maakt-werk-van-terugdringen-vrijheidsbeperkende-maatregelen

4. Ontwikkelen van ideeën voor het toekomstige aanbod en het wegen en selecteren van de best mogelijke en haalbare huisvestingsvarianten (“Wat kunnen we hebben in de toekomst?”);
5. Uitwerken van de gekozen oplossing(en) in een stappenplan voor het transformeren van het bestaande aanbod naar het gewenste toekomstige aanbod, op portfolioniveau en pandniveau.

De uitwerking van de stappen is een gezamenlijk proces. Het strategisch vastgoedplan zal eind 2021 opgeleverd worden.

Bijlage

Visie JH+ 3Noord 2030

Jeugdige:
- 'Het gewone leven'
- Zo thuis mogelijk
- Normaal situatie: afhankelijk van problematiek en complexiteit
- Verklarende analyse → perspectief
- Proces van jeugdige kan leiden tot VRAAG

Onderscheid Doelgroepen?

Wonen:
- Thuis
- Pleeggezin
- Gastgezin
- Gezinshuis(plus)
- Kleinschalig (=4, max.6)
- Langdurig ('altijd welkom!')
- Niet doorplaatsen → oplossen

Niet: Getto (x groepen van 4)

← *Veilige basis!*

Aanbod (+ regie) nodig? →

Regie:
- Focus op de normaal situatie: vanuit verklarende analyse en perspectief → aanbod
- Proces van jeugdige
- Integraliteit
- Tempo
- Na zorg inzetten, altijd zorg afschalen

Niet: hulpverlenen

Systeem:
- Ouders/familie
- Pleegouders
- Netwerk
- Ervarings-deskundige
- Maatje
- Vertrouwens-persoon

Onderwijs:
- Altijd dichtbij
- Altijd oplossing (niet OF, maar HOE)

'Het Gewone Leven'

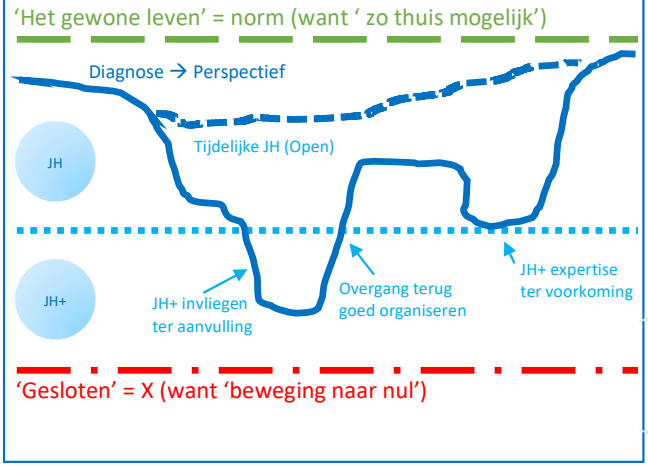

JH (Open):
- Locaties (om naar toe te kunnen)
- Expertise beschikbaar stellen
- Nabij genoeg
- Dekkend qua problematiek

Aanbod:
- *Overzichtelijk*
- *Dekkend*
- *18-/18+ financiering*
- *(ruimte voor) innoveren/investeren*
- *Diensten (≠ plekken)*

3Noord = homogene regio

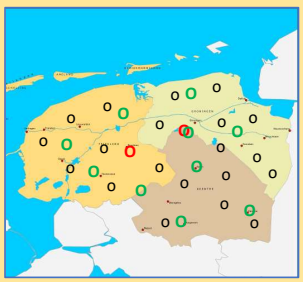

o = Wonen: groepen van 4 (max 6)

O = JH — JENN / Team Toegang / RET?

O = JH+ — HSH / Servicecentrum

PC Noord?
Pracht, FACT, RegieOp3?

Financiering:

1) Vraag — *2) Aanbod*

3) Kostendekking
(wonen/begeleiden, behandelen, overgangen, 18-/18+)
Capaciteit i.p.v. PxQ?

JH Plus:
- Diensten (≠ plekken)
- Invliegen
- Expertise op afstand
- Capaciteit gesloten: naar 0 plekken

Ontwikkeling JH+:

Ooit	Nu		2030
144	48	10?	0!

Niet:
- Kliniek
- LVB?

Afbouw JH+, ombouw JH (+frictie) → dekkend / samen / ontwikkelen